

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/141998,Sebastian-Pilarski-Brak-zgody-Polski-na-przemarsz-wojsk-sowieckich-w-1939-r.html>
2021-06-22, 19:30

Sebastian Pilarski: Brak zgody Polski na przemarsz wojsk sowieckich w 1939 r.

Historycy wielokrotnie analizowali kwestię ewentualnej zgody polskiego rządu na przemarsz wojsk sowieckich przez terytorium Rzeczypospolitej w 1939 r. W sierpniu tego roku Moskwa podjęła kolejną próbę uzyskania aprobaty dla planów wprowadzenia Armii Czerwonej do Polski, jako kraju objętego wielostronnymi gwarancjami pomocy na wypadek zagrożenia ze strony Niemiec.

Wcześniej zostały odrzucone dwie propozycje Mołotowa (odpowiednio z 2 czerwca i 3 lipca) przewidujące możliwość udzielenia sowieckiej „pomocy” wybranym państwom europejskim w przypadku:

braku formalnej prośby o takowe wsparcie;

tw. agresji pośredniej, tj. „wewnętrznego przewrotu bądź zmiany kursu politycznego w [kierunku] ugody z agresorem”.

Klimient
Jefriemow
icz
Woroszył
ow
(1881-19
69)

Wacław
Teofil
Stachniewi
cz
(1894-19
73)

Sowiecka koncepcja i jej polskie odczytanie

Koncepcja przemarszu została wysunięta przez marsz. Klimenta Woroszyłowa 14 sierpnia 1939 r. podczas trójstronnych brytyjsko-francusko-sowieckich rozmów sztabowych prowadzonych w Moskwie. Zgodnie z jej założeniami władze Rzeczypospolitej miały umożliwić przemarsz Armii Czerwonej (przez Wileńszczyznę i Małopolskę Wschodnią) w przypadku działań wojennych prowadzonych przeciwko Niemcom, gdyż był to jedyny sposób na włączenie się niegraniczonego bezpośrednio z III Rzeszą Związku Sowieckiego do wojny.

Pomimo nacisków Paryża i Londynu władze RP nie przystały na żądanie, podając 20 sierpnia następujące uzasadnienie:

wkroczenie Armii Czerwonej nie jest jednoznaczne z jej przystąpieniem do działań wojennych;

zgoda oznaczałaby rozpoczęcie faktycznej okupacji części ziem polskich wobec braku możliwości kontrolowania sowieckiej administracji wojskowej i cywilnej; państwo polskie zostałoby całkowicie uzależnione od politycznej woli Moskwy; wojska sowieckie pozostałyby na stałe na polskim terytorium.

Strona polska wyraźnie zaznaczyła, że powyższe stanowisko jest znane władzom ZSRS, w związku z czym przedstawienie zgody na przemarsz jako warunku niezbędnego do kontynuowania negocjacji z Paryżem i Londynem świadczy, iż Moskwa tak naprawdę nie dąży do zawarcia porozumienia.

Nie dla IV rozbioru

Ocena sowieckiej propozycji została kilkakrotnie powtórzona przez przedstawicieli polskich kół wojskowych i dyplomatycznych w rozmowach z reprezentantami Francji i Wielkiej Brytanii, a min. Beck wprost nazwał ewentualną zgodę za faktyczną akceptację czwartego rozbioru Polski.

Szef MSZ klarował zachodnim dyplomatom, że Sowieci dążą do osiągnięcia pokojowymi metodami celów, których nie zrealizowali zbrojnie w 1920 r. Identyczne stanowisko prezentował szef Sztabu Głównego Wojska Polskiego gen. Wacław Stachewicz:

„Nie jest ważne, czy wojna zostanie wygrana czy przegrana, jeśli Rosjanie będą na naszym terytorium, pozostaną na nim; Polska nawet zwycięska, poddana zostanie amputacji, czyż bowiem sojusznicy rozpoczną wojnę, by zmusić wojska rosyjskie do opuszczenia terytoriów okupowanych?”

Trafność tych przypuszczeń w pełni potwierdziła się już w październiku 1939 r. po „dobrowolnym” udostępnieniu swego terytorium Armii Czerwonej przez państwa bałtyckie oraz po zakończeniu II wojny światowej, w której Polska znajdowała się w gronie państw tworzących zwycięską koalicję antyhitlerowską.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)